

BGS BULLETTINEN

Medlemsbladet för Bergslagens Geologiska Sällskap

Årg 7

Nr 2

2010

Scheelitkristall från Valdemarsgruvan i Hörken. Insamlad augusti 2010. Kristallen ca 1.5cm stor.
Samling och Foto, Per Wretling

Välkommen till höstnumret av vår medlemstidning. Vi hoppas sommaren inneburit inte bara sol, värme och avkoppling utan även bra mineralfynd eller geologiska upplevelser.

Medlemmar, skriv, ring eller kom och berätta vilka aktiviteter ni skulle vilja se i programmet eller vilka platser ni vill ha exkursion till. Vi tar även tacksamt emot artiklar, reseberättelser, fyndplatsbeskrivning till medlemsbladet. Skicka dom per post eller e-post till sekreteraren eller till föreningens adress. Nästa medlemsblad utsändes till våren. Föreningens hemsida har varit lite eftersatt sista året och vi hoppas kunna ändra utseende och uppdatera den ordentligt under hösten och vintern.

Styrelsen

Höst- och Vårprogram 2010-2011

Bergslagens Geologiska Sällskap hälsar alla medlemmar samt övriga intresserade välkomna till vårens och sommarens aktiviteter. Klubblokalen finns på Logebacken 3 i Kopparberg (den röda gruvstugan uppe på gruvbacken).

Lördagen 9 oktober kl 10.00 Exkursion till Lovisagruvan som ligger mellan Storå och Stråssa i Lindesbergs kommun. Vi är inte klara med om vi får komma in på området när detta skrivs. Alternativt mål och även för de som vill fortsätta så har vi tänkt Ingelsgruvorna som ligger nära Storå. Samling 10.00 gamla centrum i Stråssa. Observera att det är en lördag

Söndagen 14 november kl 13.00 i Gruvstugan. Bildvisning. Ingvar Sahlander visar bilder från sina resor och om tiden räcker så har Per Wretling mineral och fyndplatsbilder att visa.

Söndagen 23 januari kl 13.00 . Stensnackarafton. Här kan du ta med och visa dina mineralfynd, få dem identifierade, information om fyndlokaler osv. **OBS, vi använder annan lokal i centrala Kopparberg, gamla polisstationen vid Gruvstugetorget** där det är bättre uppvärmt och bättre bekvämligheter.

Söndagen 20 februari kl 13.00 i Gruvstugan. Årsmöte med sedvanliga årsmöteshandlingar. **Då inget utskick kommer att utsändas separat, så är detta att betrakta som en kallelse. Motioner till årsmötet och nomineringar till styrelseuppdrag skall vara styrelsen tillhanda senast 4 veckor före årsmötet.** Efter mötet bjuder BGS på en enklare förtäring. Hjärtligt välkomna.

Söndagen 20 mars kl 13.00 i Gruvstugan. **Stenauktion**, detta brukar vara ett ypperligt tillfälle att göra fynd bland en mängd stuffer till verkligt bra priser. Vi tar tacksamt emot mineral och litteratur till auktionen. Intäkterna går till föreningens verksamhet.

22-25 april kl.10.00 Vi försöker ordna en långresa söderut, till Västervikstrakten, Gladhammar, ev Gamleby m.fl. platser. Närmare info kommer i nästa utskick och på hemsidan allt efter detaljerna blir klara.

Lördagen 14 Maj kl.10.00 Exkursion till Dannemora och någon mer fyndplats i Uppland. Upplägget inte helt klart men någon form av besök på gruvområdet i Dannemora kommer att ske. Ytterligare information i nästa utskick och på hemsidan.

Besök föreningens hemsida för att se om någon ändring skett i programmet. Styrelsen vill påpeka att allt deltagande i exkursioner sker under eget ansvar. Vi rekommenderar oömma kläder, skyddsglasögon och handskar.

Övrigt 2010-2011

2-3/10

Mineralmässa Västerås, Friidrottshallen, VAGS

Kortreferat från höstens och vinterns aktiviteter

Den **21/3** var det dags för den traditionella stenauctionen. Vi var 12 deltagare som handlade stenar medan snön utanför vräkte ned. Föreningen tackar för de skänkta stufferna.

18/4 Besökte vi Gåsgruvans kalkbrott. Vi var 6 deltagare som letade oss ner i brottet för att finna bland annat en hel del kalcitkristaller.

16/5 Försökte vi besöka Malmbrogruvan norr om Kopparberg. De stora vattenmängderna gjorde det dock omöjligt att ta sig fram till gruvan. Istället besökte vi Hånsgruvorna i Ställdalen där man tidigare funnit både gedigen koppar och guld. Det blev tyvärr ganska fattigt med fynd men de som stannade lite längre hittade gedigen Koppar. 8 personer deltog denna gång.

Mineralmässan 19-20/6 I år hade vi inte mer än 74 bord bokade, det minskar för varje år, men de som kom var nöjda och allting fungerade fint. Mässan konkurrerade med både fotbolls-VM och det kungliga bröllopet detta år.

22/8 besökte vi Hörken med Valdemarsgruvan och Vegagruvan. Prakstufferna uteblev men vi hittade scheelit, molybdenglans, granat m.m. Vi var 6 medlemmar i fint sensommarväder.

BGS vid Gåsgruvan i april 2010

Stora uranfynd i Jämtland

Uranfyndigheterna runt jämtländska Myrviken är bland de tio största i världen, enligt Australiensiska gruvföretaget Aura Energy. Men det som räknas - om brytning ska bli lönsamt – är uranhalten i berget.

Företaget, som nu publicerat resultaten av sina undersökningar, beräknar uranfyndigheterna till runt 140 000 ton.

Dessa förmodade ton ryms inom en mindre del av det totala undersökningsområdet vid Storsjön i Jämtland, så gruvföretaget bedömer att den totala tillgången kan vara mycket större än så.

Olov Holmstrand, doktor i teknisk geologi och känd urandebattör, säger till P4 Jämtland att mängderna visserligen är stora, men att halterna uran i berget är för låga för att motivera brytning i området.

– Det finns inga möjligheter att få verksamheten lönsam ens om priset stiger kraftigt. Det är för låga halter uran i marken, säger han.

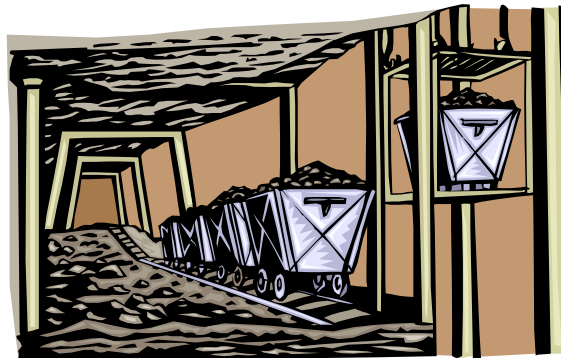
I dag bryts inte uran i Sverige – men i takt med att världens efterfrågan på uran växer har utländska företag blivit intresserade av den svenska berggrunden och prospektering och provborringar sker på flera håll. Vilket satt igång en stor urandebatt i Sverige.

Uranbrytning är hårt reglerad i flera lagar. Det krävs tillstånd utfärdade enligt minerallagen, miljöbalken samt lagen om kärnteknisk verksamhet. De svenska kommunerna har dessutom rätt att säga nej till urangruvor.

Experter har hittills bedömt att uranhaltarna i den svenska berggrunden är för låga för att brytning ska vara lönsam. Det är i kombination med brytning av andra metaller som den kan bli vinstgivande.

Vid provborringarna i jämtländska Myrviken har det australiensiska gruvföretaget enligt den nya rapporten även hittat ansevärliga mängder molybden, vanadin och nickel.

Källa: Dagens Nyheter, dn.se 23/7 2010

Nybörjarhörnan

Här tänkte jag guida nybörjare till fyndplatser i bergslagen som är lättillgängliga och där det fortfarande är ganska lätt att hitta mineral. Det kommer inte att bli några beskrivningar i klassiskt utförande med historik, geologi och mineralbeskrivningar utan bara det som behövs för att en nybörjare ska kunna ge sig dit och hitta någonting. Förutsätter att man har tillgång till någon karta och kan ta sig till en by eller plats själv då vägbeskrivning endast görs för sista biten till rätt varphög när man är framme vid fyndplatsen.

I kommande nummer kommer jag också att ge andra nybörjartips som enkla tips på hur man bäst fotograferar mineral även med enklare fotoutrustning, utrustningstips, rengöring av mineral m.m.

Striberg. Ligger utanför Nora. Här går det fortfarande att hitta den vackra randiga hematiten som är Västmanlands landskapssten och används även för smyckestillverkning. Åk till den moderna (60-70 tal) gruvanläggningen, passera gruvbyggnaderna och åk grusvägen som går in bakom gruvlaven. Alldeles nära gruvlaven (25 m?) finns en hög blandat grus och skrotsten som innehåller bitar av den randiga hematiten, även större block om man gräver lite. Ytan kan se något tråkig ut på bitarna men om man delar dom så det blir ett färskt brott är dom vackra.

Timansberg. Ligger på skogen ca 15km nordväst om Nora, närmaste byar är Klacka-Lerberg och Järnboås. Här kan man hitta fina magnetitkristaller, blanka och skarpa sittande i talk eller kloritskiffer. För övrigt är varpen ganska tråkig men även aktinolitkristaller och små pyritkristaller går att hitta. Varpen ligger något hundratal meter väster om korsningen i byn. Man åker grusvägen västerut tills det går in en liten vägsnutt och ligger en öppning på höger sida där man kan parkera och gå in.

Ingelsgruvorna, Ingelshyttan. Alldeles norr om Storå i Lindesbergs kommun. Gruvområdet är stort och det finns flera varphögar. Här är det mest Kopparkis i homogena bitar och pyritkristaller som jag letat efter. Pyriten går att hitta i kubiska kristaller men det krävs både arbete och tur för att hitta några numera. De områden jag letat i ligger nära där det står "Krongruvan" på terrängkartan. Om man parkerar vid de två gamla dynamitkällarna så går man in på traktorvägen till vänster (söderut). En bit in kan man antingen gå stigen in höger och 50 meter in där man på höger sida kan leta men kanske ännu bättre är om man går ner i slänten till vänster och leta i utkanten och slutet av den stora högen.

Leija gruvor. Ligger i skogen nära Mårdshyttan och Fanthyttan norr om Lindesberg. En del av området är naturreservat men det finns en varphög och ett gruvhål utanför reservatet och strax innan parkeringen och dasset, på vänster sida om man kommer österifrån. Där kan man hitta molybdenglans ganska lätt även om varpen inte innehåller så mycket annat intressant. Gruvområdet i närheten är skyltat samt att det finns orkidéer att titta på under sommaren.

Fler fyndplatser i nästa nummer. /Redaktören

Kopparberg Mineral jagar guld i Vetlanda

Kopparberg Mineral har fått tillstånd till prospektering i Vetlanda. Nu hoppas de hitta guld.
– Det är väldigt spännande, säger företagets vd Thomas Lundgren.

På fyra olika platser väster om Vetlanda skall de nu leta guld. Området sträcker sig över 5 000 hektar där testerna har visat positiva resultat.

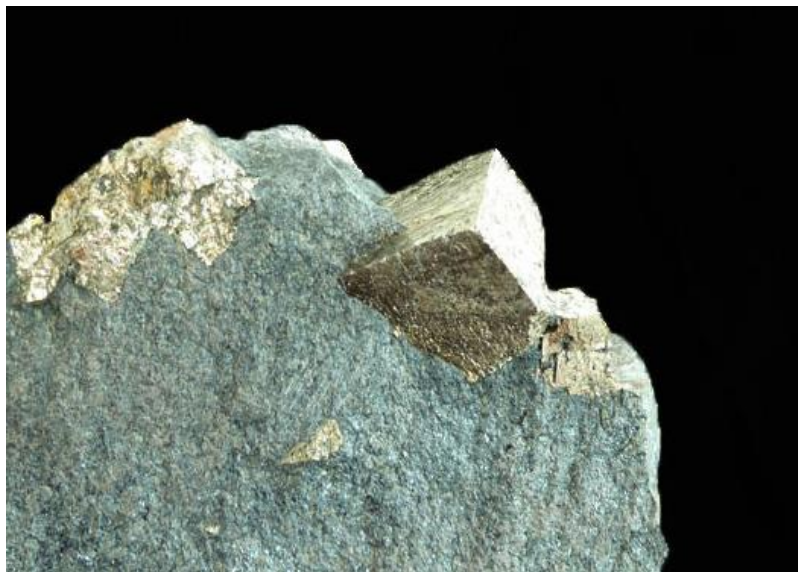
– Vi vet att det finns guld där, och en del intressanta spår, säger vd Thomas Lundgren.

Nu återstår att se om mängden räcker. Hittills har proverna visat guldhalter på 20 till 104 gram guld per ton. Det är mycket i relation till att en dagbrottsgruva kan gå runt på en till två gram per ton.

– Det är extremt mycket, säger Thomas Lundgren. Men vi måste se halten i proportion till kvantiteten. Han menar att det än så länge handlar om enstaka prover och att företaget först måste fastställa om det är ett lönsamt åtagande.

Det var efter att Kopparberg Mineral förvärvade Lundin Mining Exploration i november i fjol som de kom över området. I samband med köpet sa Thomas Lundgren till NA att de hoppades kunna vidareutveckla Lundin Minings investeringar. Och nu är det just det som har hänt. Lundin-bolaget hade undersökt området i Vetlanda tidigare, men lagt fyndet åt sidan då de valt att fokusera på basmetaller. I stället fortsätter nu Kopparberg Mineral att jobba vidare med projektet. Och enligt Thomas Lundgren är det bara en av många potentiella projekt de hoppas kunna följa upp efter förvärvet.

Källa: Nerikes Allehanda, na.se 2/8 2010

22mm stor Pyritkristall från Ingelsgruvorna, insamlad augusti 2010.
Samling och foto Per Wretling.

Geologisk ordlista

Alkalin - En bergart som är rik på natrium och/eller kalium.

Amfibol - En familj av mineral, bl.a. hornblände, tremolit och aktinolit som ofta bildar långsträckta prismor i stråliga aggregat. Grå till mörkgrön.

Amorf - Betecknar mineral som inte kristalliserar i en definierad form, som t.ex. Opal.

Anlöpning - Färgning som uppstår på en mineralyta genom kemisk inverkan av ämnen i luft och/eller vatten

Bergart - stenmassa bestående av flera mineral. Vanliga bergarter är granit och gnejs.

Botryodial - Druvklaseliknande form

Dendritisk - Trädliknande form

Drus - En samling av flera vid varandra sittande mineralkristaller.

Fluorescens - en egenskap hos vissa mineral att själva utstråla ljus i olika färger då de belyses med t.ex. UV-ljus.

Fulgurit - Sällsynt fynd.i regel smält kvarts som kan uppstå efter blixtnedslag.

Gedigen - kallas en metall som uppträder i naturen i ren form utan att vara förenad med andra mineral.

Kambrium - Geologisk tidsålder för mellan 570-500 milj. år sedan

Kristall - Ett fast ämne som är uppbyggt på ett regelbundet sätt

Kristallsystemen - Sju grupper till någon av vilka varje kristall kan hänföras med hänsyn till de symmetriska egenskaperna. De sju är trikлина, monoklina, ortorombiska, trigonala, tetragonala, hexagonala och det kubiska systemet.

Malm - Ett mineral eller bergart som ur ekonomisk synpunkt är brytvärt

Metamorf - Omvandling, t.ex. bergarter som omvandlats grund av tryck eller temperatur, som gnejs, marmor och olika skiffrar

Opak - Ogenomskinlig.

Paleontologi - Läran om tidigare liv på jorden.

Paragenes - Mineralsällskap. Mineral som förekommer tillsammans i naturen.

Pseudomorf - När ett mineral har kristallformen av ett annat mineral, kan ske efter omvandling av mineral eller då ett mineral fyllt hålrum av annat mineral.

Pyroxen - Namn på en familj av silikatmineral som t.ex. diopsid och hedenbergit.

Silur - Geologisk tidsålder för mellan 435-395 milj. år sedan.

Skarn - Benämning på silikater, huvudsakligen av typen amfibol, pyroxen, epidot och granat som är associerade med järn och sulfidmalmer.

Skepterkrystall - En kristall av samma mineral ovanpå en annan kristall. t.ex. en bergkristall med en bergkristall på toppen.

Sköl - Zon med svagare berg, vanligtvis av lera, glimmer, klorit, grafit eller talk i olika proportioner. Kan orsakar ras i gruvor.

Tertiär - Geologisk tidsålder för mellan 65-2 milj. år sedan.

Trias - Geologisk tidsålder för mellan 225-195 milj. år sedan.

Förtroendevalda för BGS 2010

Ordf	Ingvar Sahlander	Ryggen 770 791 96 Falun	023-371 18
Vice ordf	Frank Söderström	Mårdshyttan 491 713 94 Nora	0581-511 15
Kassör	Franz Vyskytensky	Pl 574, Herrhagen 714 33 Kopparberg	0580- 101 16
Sekreterare	Per Wretling	Dalvägen 26 711 31 Lindesberg	0581-123 51
Ledamot	Roland Snarf	Prosgårdarna 33 790 20 Sågmyra	023-595 32
Ledamot	Kent Sandström	Herrhagsvägen 41 791 75 Falun	
Ledamot	Tom Hoel	Gruvfogdegatan 14 714 30 Kopparberg	
Revisor	Elsie-Marie Lundberg	Gruvskogsvägen 18 772 30 Grängesberg	0240-212 86
Revisor	Ingrid Eklöv	Tallvägen 13 714 72 Ställdalen	0580-205 13
Redaktör	Per Wretling	Dalvägen 26 711 31 Lindesberg	0581-123 51

Vi städar i medlemslistan med jämna mellanrum avseende ogiltiga adresser o.dyl. Kontakta sekreteraren eller någon i styrelsen om du saknar medlemsutskicket eller har ny adress.

Medlemsavgiften för enskild och familj är 100:-. Ungdomar upp till 18 år gratis. Betala i tid så att du inte missar något utskick.

Besök föreningens hemsida för senaste nytt och eventuella ändringar i programmet.

Postadress: Logebacken 3, 714 35 Kopparberg

Hemsida: www.geonord.se/org/BGS

Bankgiro: 261-3875

E-post: bgs@geonord.org

Trevlig höst och vinter önskar styrelsen!